

Rolnummer 2636
Arrest nr. 34/2004 van 10 maart 2004

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Bergen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 10 februari 2003 in zake M. Lejeune tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 19 februari 2003, heeft de Arbeidsrechtbank te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, zoals het bestond vóór de wijziging ervan bij de wet van 19 juli 2001, de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet niet en roept het geen verschil in behandeling in het leven dat niet objectief verantwoord is, doordat het de bepalingen betreffende de verjaring van de terugvordering van een onverschuldigd bedrag ten laste van een gerechtigde op een tegemoetkoming voor hulp van derden volgens het oude stelsel en meer in het bijzonder artikel 21, § 3, vierde lid, van de wet van 13 juni 1966 van toepassing laat, terwijl het Arbitragehof, in zijn arrest van 6 december 2000 (nr. 129/00), heeft geoordeeld dat datzelfde artikel 28, tweede lid, de artikelen 10 en 11 schond doordat het verschillende en niet objectief verantwoorde verjaringsregels liet voortbestaan in geval van terugvordering van een onverschuldigd bedrag ten laste van een gerechtigde op een gewone of bijzondere tegemoetkoming ten opzichte van diegenen van wie de rechten waren vastgesteld bij de wet van 27 februari 1987 ? »

Memories zijn ingediend door :

- M. Lejeune, wonende te 7080 La Bouverie, rue d'Eugies 54;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 7 januari 2004 :

- zijn verschenen :

. Mr. C. Murovec *loco* Mr. P. Tachenion, advocaten bij de balie te Bergen, voor M. Lejeune;

. Mr. J.-M. Wolter, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en E. Derycke verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

M. Lejeune, die gehandicapt is, betwist voor de verwijzende rechter de beslissing, genomen door het Ministerie voor Sociale Zaken, om haar rechten op een bijzondere tegemoetkoming en op een tegemoetkoming

voor hulp van derden te schrappen, beslissing die gegrond is op het feit dat M. Lejeune heeft nagelaten het overlijden van haar echtgenoot en het voordeel van een overlevingspensioen dat zij sindsdien genoot, aan te geven.

Bovendien betwist zij de beslissing, genomen door hetzelfde Ministerie, om de bedragen die zij na het overlijden van haar echtgenoot onterecht zou hebben ontvangen, terug te vorderen.

De verwijzende rechter stelt vast dat, ingevolge het arrest van het Hof nr. 129/2000 van 6 december 2000, verschillende verjaringstermijnen naast elkaar zouden bestaan, termijnen van respectievelijk drie jaar wanneer het gaat om het gedeelte van de tegemoetkoming dat onterecht als bijzondere tegemoetkoming werd ontvangen, en van vijf jaar wanneer het gaat om het gedeelte van de tegemoetkoming dat voor hulp van derden werd ontvangen.

Hij stelt bijgevolg de bovenvermelde vraag.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de partijen

Standpunt van M. Lejeune, verzoekende partij voor de verwijzende rechter

A.1.1. Gelet op haar hoedanigheid van gerechtigde op een tegemoetkoming die een aanvang heeft genomen vóór 1 januari 1975 (tegemoetkoming van het zogenaamde « oude stelsel »), beweert de verzoekster dat artikel 28 van de wet van 27 februari 1987, in combinatie met het feit dat de wet van 27 juni 1969 de verjaringstermijn die van toepassing is op de terugvordering van onterecht uitbetaalde tegemoetkomingen niet heeft geregeld, ertoe leidt dat de gerechtigden op een sociale tegemoetkoming voor hulp van derden worden onderworpen aan een verjaringstermijn van vijf jaar indien het gaat om een tegemoetkoming « volgens het oude stelsel », terwijl artikel 16 van de wet van 27 februari 1987 voor de tegemoetkomingen die een aanvang hebben genomen vanaf 1 januari 1975, voorziet in een verjaringstermijn van drie jaar, een termijn die derhalve gunstiger is.

A.1.2. Op grond van het voormelde arrest van het Hof nr. 129/2000 en omdat het om dezelfde motieven gaat als die van dat arrest, zou het verschil in verjaringstermijn van de onterecht ontvangen tegemoetkomingen, naargelang de in het geding zijnde tegemoetkoming vóór of vanaf 1 januari 1975 een aanvang heeft genomen, niet redelijk verantwoord zijn. Is het in aanmerking genomen criterium weliswaar objectief, dan is het in ieder geval niet in verhouding met het door de wetgever nagestreefde doel; bovendien is dat verschil in strijd met de wens van de wetgever bij het aannemen van de wet van 27 februari 1987, om voor de tegemoetkomingen van het oude stelsel de toepassing van de vroegere wetgeving slechts te handhaven voor zover de nieuwe wetgeving niet gunstiger lijkt dan de oude wetgeving.

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. Na te hebben herinnerd aan de redenering van de verwijzende rechter, wijst de Ministerraad op het voormelde arrest van het Hof nr. 129/2000 en op de uitvoering die de wetgever aan dat arrest heeft gegeven door artikel 58 van de wet van 19 juli 2001 aan te nemen; sedert die wetswijziging is artikel 16 van de wet van 27 februari 1987 - dat in een verjaringstermijn van drie jaar voorziet - voortaan immers ook van toepassing op de zogenaamde onterecht betaalde tegemoetkomingen « volgens het oude stelsel ».

A.2.2. De Ministerraad merkt vervolgens op dat artikel 28 van de wet niet tot gevolg heeft dat vroeger toegekende tegemoetkomingen worden geschrapt of verminderd en dat de prejudiciële vraag overigens enkel betrekking heeft op de tegemoetkomingen voor hulp van derden - aangezien de verwijzende rechter het arrest van het Hof nr. 129/2000 immers heeft toegepast voor de andere onterecht betaalde tegemoetkomingen, namelijk de bijzondere tegemoetkomingen.

A.3.1. Ten gronde betwist de Ministerraad de interpretatie van de verwijzende rechter volgens welke de verjaring van de in de vraag bedoelde tegemoetkomingen « volgens het oude stelsel » zou worden geregeld door artikel 21, § 3, eerste lid, van de wet van 13 juni 1966.

A.3.2. Volgens de Ministerraad zou die stelling immers geen rekening houden met « de *ratio legis* van artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987, noch met de wil van de wetgever in de parlementaire voorbereiding, noch met de lering van het arrest van 6 december 2000 ».

Zowel uit de bewoordingen van artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 als uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt volgens de Ministerraad duidelijk dat de wetgever die nieuwe wet ook wilde toepassen op de tegemoetkomingen die een aanvang hebben genomen vóór 1 januari 1975, indien het nieuwe stelsel gunstiger bleek dan het oude. Vermits artikel 16, eerste lid, van die wet - vóór de wijziging ervan bij de programmawet van 24 december 2002 - voorzag in een verjaringstermijn van drie jaar, dus een gunstiger termijn dan die van vijf jaar die voortvloeit uit de toepassing van artikel 21, § 3, eerste lid, van de wet van 13 juni 1966, had de verwijzende rechter de eerste wetgeving toepasselijk moeten achten.

Tot slot merkt de Ministerraad op dat artikel 131 van de wet van 24 december 2002 de toepasselijke termijn voortaan eenvormig heeft gemaakt, zowel voor de tegemoetkomingen van het « oude stelsel » als voor die van het « nieuwe stelsel »; de verjaringstermijn is immers voortaan op vijf jaar vastgesteld, maar die wijziging is evenwel slechts van toepassing vanaf 1 juli 2003 - en dus niet in het kader van deze zaak.

- B -

B.1. De verwijzende rechter ondervraagt het Hof over de grondwettigheid van het vroegere artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, doordat, volgens de verwijzende rechter, dat artikel de bepalingen betreffende de verjaring van de terugvordering van een onverschuldigd bedrag ten laste van een gerechtigde op een tegemoetkoming voor hulp van derden volgens het oude stelsel, zoals bepaald in de wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen, van toepassing laat, waarbij volgens de verwijzende rechter dient te worden verwezen naar artikel 21, § 3, vierde lid (lees : derde lid), van de wet van 13 juni 1966 « betreffende de rust- en overlevingspensioenen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden », om te dezen te besluiten tot de toepassing van de vijfjarige verjaringstermijn.

B.2. Artikel 28 van de wet van 27 februari 1987 in de versie zoals van toepassing voor de verwijzende rechter en vóór de wijziging ervan bij onder meer de wetten van 12 augustus 2000, 19 juli 2001 en 24 december 2002 bepaalt :

« De wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen wordt opgeheven.

De wet van 27 juni 1969 blijft evenwel van toepassing voor de gehandicapten waaraan een tegemoetkoming is toegekend die vóór 1 januari 1975 is ingegaan en die verder deze tegemoetkoming blijven genieten overeenkomstig de reglementaire bepalingen die van toepassing waren vóór deze datum, tenzij een toepassing van deze wet voordeliger is. In geen geval kan de toepassing van deze wet te hunnen aanzien leiden tot een verval van het recht of een vermindering van de tegemoetkoming.

[...]»

B.3. Artikel 16, § 1, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten bepaalt :

« De terugvordering van de ten onrechte betaalde tegemoetkomingen verjaart na drie jaar te rekenen vanaf de datum waarop de uitbetaling is geschied.

De in het eerste lid voorgeschreven termijn wordt teruggebracht tot één jaar indien de betaling enkel het gevolg is van een vergissing van een administratieve dienst of instelling, waarvan de betrokkene zich normaal geen rekenschap kan geven.

De in het eerste lid voorgeschreven termijn wordt verlengd tot vijf jaar indien ten onrechte werd uitbetaald in geval van bedrog, arglist of bedrieglijke handelingen van de betrokkene. »

B.4. Volgens de verwijzende rechter is die bepaling niet van toepassing op de personen die, zoals de appellante voor het verwijzende rechtscollege, een tegemoetkoming voor gehandicapten genieten volgens het « oude stelsel » - dat wil zeggen toegekend vóór 1 januari 1975 met toepassing van de wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen -, maar op hen is, zoals gesteld in B.1, een verjaringstermijn van vijf jaar van toepassing.

B.5. In die interpretatie worden de rechthebbenden op tegemoetkomingen voor gehandicapten - en met name de tegemoetkomingen toegekend voor hulp van derden -, van wie onterecht ontvangen bedragen worden teruggevorderd, verschillend behandeld naargelang zij onder de vroegere of onder de nieuwe regeling vallen : degenen die hun rechten ontleen aan de wet van 27 juni 1969, waarvan de gevolgen gelden voor degenen die reeds vóór 1 januari 1975 een tegemoetkoming kregen, zijn onderworpen aan een verjaring van vijf jaar; degenen die hun rechten ontleen aan de wet van 27 februari 1987 kunnen niet worden verplicht onterecht ontvangen bedragen terug te betalen na een termijn van drie jaar, die tot een jaar wordt teruggebracht wanneer de onterechte uitbetaling enkel voortvloeit uit een administratieve vergissing waarvan de betrokkene zich normaal geen rekenschap kan geven.

B.6.1. Tussen de twee categorieën van personen, die vergelijkbaar zijn, bestaat een verschil dat berust op een objectief criterium: de datum waarop hun recht op een tegemoetkoming is ingegaan.

B.6.2. Een verschil in behandeling gronden op dat verschil van datum is evenwel in verhouding met geen enkele van de door de wetgever nagestreefde doelstellingen. Zelfs in de veronderstelling dat het « oude stelsel » gunstiger was dan het nieuwe, kan dat verschil de toepassing van een langere verjaringstermijn in geval van terugvordering van onverschuldigde bedragen niet verantwoorden. Een dergelijk verschil is, integendeel, in strijd met de bedoeling door de wetgever uitgedrukt tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 27 februari 1987, te weten dat « de toestand van de gerechtigden van vóór 1 januari 1975 (zogenaamd oud stelsel) [...] ongewijzigd [blijft] en [...] verder door de vroegere wet [wordt] beheerst, tenzij de toepassing van deze wet voordeliger is voor hen » (*Parl. St.*, Kamer, 1985-1986, nr. 448/1, pp. 8 en 9).

B.7. Het verschil in behandeling waartoe de door de verwijzende rechter in aanmerking genomen interpretatie leidt, is niet redelijk verantwoord.

B.8. Het Hof merkt evenwel op dat artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten vatbaar is voor een andere interpretatie dan die welke de verwijzende rechter eraan heeft gegeven.

B.9.1. Aangezien die bepaling - beschouwd zowel wat haar bewoordingen betreft als in het licht van de parlementaire voorbereiding ervan - tot doel heeft de gehandicapten die tegemoetkomingen volgens het zogenaamde « oude stelsel » genieten, onder de toepassing van de nieuwe wetgeving te laten vallen ten nadele van de vroegere wetgeving wanneer die minder gunstig is, heeft het immers geen belang dat de vroegere wetgeving minder gunstig zou moeten worden geacht vanwege uitdrukkelijke bepalingen vervat in de wet van 27 juni 1969 of, bij ontstentenis van dergelijke uitdrukkelijke bepalingen in die wet, vanwege de toepassing van wetsbepalingen die bij ontstentenis van andere van toepassing zouden zijn.

B.9.2. Aangezien de door de verwijzende rechter in aanmerking genomen verjaringstermijn minder gunstig is dan die welke is voorgeschreven bij artikel 16, § 1, van de wet van 27 februari 1987, dient men, met toepassing van artikel 28, tweede lid, eerste zin, *in fine*, van diezelfde wet, ervan uit te gaan dat de bij artikel 16, § 1, voorgeschreven termijn van drie jaar ook van toepassing is op de tegemoetkomingen volgens het zogenaamde « oude stelsel ».

B.9.3. In die interpretatie leidt artikel 28, tweede lid, niet tot het in aanmerking nemen van een verjaringstermijn die verschillend zou zijn naargelang de tegemoetkoming vóór of vanaf januari 1975 een aanvang heeft genomen en is die bepaling bestaanbaar met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- In zoverre het in die zin wordt geïnterpreteerd dat het de vroeger van toepassing zijnde bepalingen betreffende de verjaring van de terugvordering van een onverschuldigd bedrag ten laste van een gerechtigde op een tegemoetkoming volgens het zogenaamde « oude stelsel », toegekend voor hulp van derden, van toepassing laat, schendt artikel 28, tweede lid, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, vóór de wijziging ervan bij de wet van 19 juli 2001, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

- In zoverre het in die zin wordt geïnterpreteerd dat het de vroeger van toepassing zijnde bepalingen als minder gunstig weert ten voordele van de toepassing van artikel 16, § 1, van dezelfde wet, schendt artikel 28, tweede lid, van die wet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 maart 2004.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior